Gana įvairios apyrankės. Tarp atsitiktinių radinių yra viena gana masyvi apie 3 cm pločio apyrankė su iškila briauna. Rastos ir dvi dar gana siauros — tik 5—6 cm pločio skardinės rankogalinės apyrankės su iškila trikampe tuščiavidure briauna, jos puoštos akučių grupėmis (abi apyrankės Pasvalyje). Vyrų kapuose (k. 31, 51) aptikta po masyvią storagalę apyrankę. Keliuose vyrų kapuose (k. 17, 22, 27 b) aptikta po vieną masyvią įvijinę apyrankę. Jos trijų apvijų iš juostos su aštria trikampe briauna, smailėjančiais galais. Kapuose jos rastos su lankinėmis aguoninėmis segėmis (k. 17) ir pasaginėmis segėmis daugiakampėmis galvutėmis (k. 27 b). Taigi, atrodo, kad jomis vyrai puošėsi IX—XI a. Iki šiol tokių apyrankių turėjome tik kelis atsitiktinius radinius.

Gausiausia yra įvijinių apyrankių iš plonesnės trikampės ar pusiau apvalios juostelės (k. 4, 5, 14, 18, 26, 27a, 37, 48, 50, 54 ir apie 20 atsitiktinių). Kartais kape randamos dvi tokios apyrankės — ant abiejų rankų po vieną (k. 14, 26, 37, 48). Jos 3—10 apvijų, dalies išliko tik fragmentai.

Rasta ir viena siaura aukšta „kario" apyrankė (suardytame k. 20).

Kitus papuošalus sudaro įvijiniai žiedai (k. 26, 27 ir keliolika atsitiktinių).

Iš pavienių atsitiktinių radinių paminėtini žąslai (Pasvalyje), geležinis pentinas, svarstyklių svorelis.

Taigi senkapio radiniai labai įvairūs. Ankstyvos lankinės laiptelinės segės fragmentas, apyrankė iškila briauna, smeigtukas trikampe galvute su pusrutulio formos buoželėmis rodo, kad mirusieji čia buvo laidojami bent nuo VI—VII a. Pasaginės segės daugiakampėmis ir aguoninėmis buoželėmis bei plačiaašmeniai kirviai rodo, kad senkapyje laidota dar X—XI a. Tuo būdu senkapyje laidota bent penkis šimtmečius.

Laidosena (neaptikta X—XI a. sudegintų mirusiųjų kapų) ir radiniai (gausūs žiediniai ir trikampėmis galvutėmis smeigtukai, masyvios įvijinės ir „karių" apyrankės, gausiau aptinkami įtveriamieji ietigaliai, platūs kalavijai, peiliai-piautuvėliai ir kt.) yra artimi Degėsių, Linksmučių, Žeimelio senkapių radiniams ir latvių Žiemgalos senkapių radiniams. Todėl Pamiškių senkapis skirtinas žiemgaliams.

PAPIŠKIŲ (VARĖNOS RAJ.) PILKAPIAI

PRANAS KULIKAUSKAS

Tiriant Vilkiautinio pilkapyną, sužinota apie Papiškėse esantį pilkapyną. Ardami laukus, gyventojai rasdavę geležinių kalavijų ir ietigalių. Kartu pranešta, kad Liškiavos kolūkis ardo Papiškių krūsnis buldozeriais. Nedelsdami nuvykome į pilkapyno vietą. Iš

tiesų didelis laukas išvažinėtas buldozeriais, lauko pakraščiuose ir įvairiose vietose gulėjo sustumtos akmenų krūvos. Dar vienur kitur buvo matyti pilkapių sampilai ar jų vietoje akmenų grindinėliai. Neliko jokių abejonių, kad čia būta pilkapyno. Jis buvęs laukuose į rytus nuo Papiškių (Juodišiaus) ežero, netoli Radyščiaus piliakalnio, kuris archeologams buvo žinomas. Pilkapiai kažkaip išsprūdo iš akiračio, į archeologinių paminklų sąrašą nepateko ir tapo galutinai sunaikinti 1973 metais.

Pilkapių čia būta daug — pasklidę kelių hektarų plote. Pietrytinėje pilkapyno dalyje būta ilgojo pilkapio. Čia dar buvo matomas apie 50 m ilgio ir 4 m pločio bei 60—80 cm aukščio pylimėlis.

Nepavykus su Liškiavos kolūkio pirmininku susitarti dėl pradėtų darbų sustabdymo, spėjome ištirti 2 pilkapių liekanas. Abiejuose būta griautinių kapų. Viename pilkapyje pavyko surinkti tik žmogaus griaučių liekanas; prie jų įkapių nesuradome.

Kitas pilkapis buvo gerai išlikęs. Kūgio formos krūsnis buvo apie 4—5 m skersmens ir apie 1 m aukščio. Ištirti jos nesuspėjome. Atvykę po pusdienio, radome tik pilkapio vietą, kurioje aptikome žmogaus griaučius. Mirusysis gulėjo ant nugaros, galva į šiaurės vakarus, ištiestomis kojomis ir sulenktomis per alkūnes rankomis. Griaučių ilgis — apie 172 cm. Kairėje pusėje, 10 cm nuo šlaunikaulio, išilgai griaučių, gulėjo gana stambus geležinis plačia profiliuota plunksna ietigalis (7 pav., 2). Jo įmovoje išlikę medinio koto puvėsiai. Mirusiojo juosmens srityje rasta geležinė diržo sagtis, o dešiniajame šone, ties dilbio kaulu, gulėjo geležinis kovos peilis (7 pav., 10). Pagal įkapes kapas turėtų priklausyti IV—V m. e. amžiui.

Iš vietos gyventojų gautas ilgas apdegęs ietigalis, rastas čia prieš 6 metus. Ietigalis, atrodo, vėlyvas, todėl reikia manyti, kad čia būta ir kitų laikotarpių kapų.

VILKIAUTINIO (VARĖNOS RAJ.) PILKAPIŲ TYRINĖJIMAI 1973 M.

PRANAS KULIKAUSKAS

Vilkiautinio kaimo laukuose iki mūsų dienų išliko retas ir įdomus senkapis — iš akmenų krauti pilkapiai. Šis pilkapynas plačiau žinomas jau nuo 1913 m., kada jį tyrinėjo lenkų archeologas Stefanas Krukovskis [1]. Čia, į vakarus nuo Bedugnio ežero, būta didžiulio pilkapyno. S. Krukovskio sudarytame planelyje pažymėta apie 150 pilkapių [2]. Tada senkapis priklausė Aukštosios dvareliui ir buvo vadinamas milžinkapiu. Vėliau (iki 1950 m.) senkapis priklausė Vilkiautinio gyventojui valstiečiui Viktorui

[1] **S. Krukowski**, Cmentarz ciałopalny, bez popielnic w Wysokiem (w pow. Sejnejskim). — „Swiatowit", t. XI, Warszawa, 1913, p. 1—13.

[2] Ten pat, pav. 1.